

ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ Π. ΧΡΙΣΤΟΦΙΛΑΚΗΣ

Οι Νερόμυλοι
στα Γιανναίικα της Φαλαισίας
στην Αρκαδία
και οι μιλωνάδες τους

ΓΙΑΝΝΑΙΚΑ 2006

ΣΤΗΝ
ΜΝΗΜΗ
ΤΩΝ
ΠΑΛΑΙΩΝ ΜΥΛΩΝΑΔΩΝ

Γύρνα φτερωτή του μύλου

Ποίηση: Φεντερίκο Γκαρθία Λόρκα
Μετάφραση: Νίκος Γκάτσος

*Γύρνα, φτερωτή του μύλου,
να περάσει το νερό·
μέριασε, θολό ποτάμι,
να'ρθει το συμπεθεριό.*

*Έβγα στ' άσπρο μου μπαλκόνι,
Φεγγαράκι μου χρυσό.*

*Τραγουδάνε τα νιογάμπρια
Και περνάη τον ποταμό·
Λάμπει στο χορτάρι η πάχνη,
Φτάνει το συμπεθεριό.*

*Μέλι θα γιομίσει τώρα
Κάθε μύγδαλο πικρό.*

*Γύρνα φτερωτή του μύλου
Να περάσει το νερό·
απ' τον ποταμό που λάμπει
φθάνει το συμπεθεριό.*

*Έβγα στ' άσπρο σου μπαλκόνι
Φεγγαράκι μου χρυσό.*

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Όταν διατυπώνουμε προφορικά ή εγγράφως τη λέξη μύλος είναι πιθανόν να εννοούμε :

1)Μηχανή ή διάταξη μηχανών, οι οποίες χρησιμοποιούνται η χρησιμοποιούνται προς άλεση δημητριακών, καρπών, δένδρων, σκληρών ή μαλακών φυτικών ινών, θραύση λίθων και μαρμάρων προς παραγωγή οικοδομικών υλικών, άντληση νερού, παραγωγή ηλεκτρικής ενέργειας, κίνηση οχημάτων κλπ. ή και

2)Συγκεκριμένο κτίριο, συγκρότημα κτιρίων , ανοικτούς χώρους κλπ, εντός των οποίων έχουν εγκατασταθεί και λειτουργούν μηχανές –εγκαταστάσεις της προηγούμενης παραγράφου.

Υπάρχει πιθανότητα οι ως άνω μηχανές -εγκαταστάσεις να είναι μικρών, μεσαίων ή μεγάλων διαστάσεων, να είναι απλές, σύνθετες ή πολυσύνθετες, να είναι φορητές, μεταφέρσιμες ή να έχουν εγκατασταθεί μονίμως στους χώρους τους κλπ.

Είναι επίσης πιθανόν να λειτουργούσαν ή να λειτουργούν με τη μυϊκή δύναμη ανθρώπων ή ζώων, τη δύναμη πτώσεως του νερού, τη δύναμη του ανέμου, του ατμού, του ηλεκτρισμού, τη συμπίεση ορυκτελαίων κλπ.

Στην παρούσα εργασία πρόκειται να αναπτυχθεί η περίπτωση του υδρόμυλου-νερόμυλου, ο οποίος λειτουργεί με τη δύναμη πτώσεως του νερού και ειδικότερα οι υδρόμυλοι-νερόμυλοι των Γιανναϊκών Αρκαδίας επειδή:

α) Είναι κατάλοιπο μνημείων της πολιτιστικής κληρονομιάς του τόπου μας.
β) Τους κατασκεύασαν, διατήρησαν και λειτούργησαν επί αιώνες οι πρόγονοί μας και αυτά μας δεσμεύουν ηθικά να συγκεντρώσουμε, καταγράψουμε και παραδώσουμε στους απογόνους μας όλα τα στοιχεία που αναφέρονται σε αυτούς.

γ)Στο μέτρο του εφικτού, να συμβάλλουμε όλοι στην αναστήλωση, όσο είναι δυνατόν περισσότερων από τους παλαιούς μύλους του τόπου μας, ώστε να καταστούν λειτουργήσιμοι –επισκέψιμοι και σταδιακά να δημιουργηθεί υπαίθριο μουσείο υδροκίνησης .

δ) Να εκδώσουμε ένα βιβλιαράκι σε εύχρηστο σχήμα –μέγεθος , εμπλουτισμένο με κατάλληλες φωτογραφίες το οποίο να κυκλοφορήσει (πωλείται φθηνά ή διανέμεται δωρεάν) σε ευρεία κλίμακα, κυρίως σε σχολεία, εκδρομικούς, φυσιολατρικούς συλλόγους, κλπ, ώστε να προσελκυσθούν επισκέπτες των υδρόμυλων-νερόμυλων με ό,τι συνεπάγεται αυτό για το χωριό μας.

Φίλε αναγνώστη/τρια, σε ολόκληρη την ύπαιθρο της πατρίδας μας αλλά και πολλών άλλων χωρών και επί αμέτρητους αιώνες , λειτούργησαν οι υδρόμυλοι-νερόμυλοι και συνέβαλαν στη διατροφή μυριάδων ανθρώπων γενεών, περίπου μέχρι τη λήξη του δευτέρου παγκοσμίου πολέμου.

Μετά τη λήξη αυτού του πολέμου, εμφανίσθηκαν δυναμικά πολλές νέες τεχνολογίες και προκάλεσαν την αποκλεισθείσα τεχνολογική επανάσταση. Η παραγωγή προϊόντων σε μεγάλες ποικιλίες και ποσότητες μάλιστα και της μιας χρήσεως σε τιμές προσιτές, σε όλα τα κοινωνικά στρώματα, έσπρωξαν στο περιθώριο ή και εξαφάνισαν τελείως, πολλά δημιουργήματα του λαϊκού πολιτισμού σε πολλές χώρες και στη δική μας και άλλαξαν άρδην τη ζωή πολλών ανθρώπων σε πολλούς τομείς της καθημερινότητας τους, όπως: Το κελάρυσμα του νερού της βρύσης στη γειτονιά, σάπασε οριστικά, επειδή το νερό μεταφέρθηκε μέσα στα σπίτια μας.

Το παραδοσιακό τζάκι που έκαιγε τα κούτσουρα τον χειμώνα, αντικαταστάθηκε από τη σόμπα, στόφα, καλοριφέρ, κλιματιστικό κλπ. Το τραγανό, νόστιμο και ξεροψημένο στον σπιτικό φούρνο του χωριού, την γάστρα και τη γωνιά(δάπεδο) του τζακιού, ψωμί, αντικατεστάθη από το φορμαρισμένο ψωμί του φούρνου που με τα ενισχυτικά, χημικές προσμείξεις κλπ., μοιάζει περισσότερο με λάστιχο, παρά με ψωμί.

Ο αργαλειός στον οποίο οι νοικοκυρές ύφαιναν από φλοκάτες και βελέτζες, μέχρι βαμβακερά υφάσματα και κεντήματα, εξαφανίσθηκε – ξεχάσθηκε και αυτός και κάποια από τα προϊόντα του αντικατεστάθησαν από συνθετικά, πλαστικά κλπ.

Τα ζώα που όργωναν τα χωράφια, αλώνιζαν τα δημητριακά και έκαναν όλες τις μεταφορές, απαξιώθηκαν, ψόφησαν. Τα ξύλινα εξαρτήματα του αλετριού, τα έφαγε , ο σάρακας και τα μεταλλικά, σκούριασαν και έγιναν

παλιοσίδερα. Όλα αυτά αντικαταστάθηκαν από τα τρακτέρ, την αλωνιστική μηχανή κλπ. Τα κλασικά τσεκούρι και πριόνι αντικαταστάθηκαν από το αλυσοπρίονο κλπ.

Έτσι και ο υδρόμυλος-νερόμυλος έπεσε θύμα των νέων τεχνολογιών και επειδή προσέφερε πολλά, σε πολλούς ανθρώπους και επί πολλούς αιώνες, εκτιμήθηκε ότι έπρεπε να γραφεί η παρούσα εργασία ώστε να θυμηθούν οι παλαιότεροι και όσοι νεότεροι θελήσουν να πληροφορηθούν τα βασικά στοιχεία της προσφοράς του, της λειτουργίας του κλπ και αν δεν ωφεληθούν, είναι βέβαιο ότι δεν πρόκειται να ζημιωθούν.

Με τις ανωτέρω φράσεις δεν επιχειρείται ενοχοποίηση –δαιμονοποίηση της τεχνολογικής προόδου. Αναγνωρίζεται η προσφορά της και επικροτείται η περαιτέρω βελτίωσή της. Απλά επιχειρείται – διατυπώνεται ευχή ή αν προτιμάτε αναγνώστες /τριες έμμεση-εύσχημη προτροπή όπως ως λαός διατηρήσωμε επαφή με τις ρίζες μας και είναι πολλές αυτές ώστε να κρατήσωμε, εάν δεν ενισχύσω τη συνοχή μας μέσα στις δύσκολες διεθνικές συνθήκες της εποχής μας.